

Yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi

Regionens revisorer har den 16 november 2020 överlämnat missiv gällande granskning av omställning för en hållbar ekonomi. Granskningsrapporten är ställd till Regionstyrelsen.

Revisionens iakttagelser och rekommendationer

Av granskningen framgår att revisorerna bedömer att det finns brister i styrelsens beredning av omställningsplanen för en hållbar ekonomi. Revisorerna beskriver att dokumenterade underlag saknades avseende vilka antaganden som låg till grund för åtgärdsförslagets bedömda besparingar inom hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde. Även dokumentation som visade vilka konkreta förändringar som verksamheterna behövde genomföra för att åtgärdsförslagen skulle leda till planerade besparingar eller vilka osäkerheter som var förknippade med genomförandet, saknades. Revisorernas slutsats är att regionstyrelsen inte undersökte förutsättningarna för hälso- och sjukvårdsnämnden att spara 528 miljoner kronor fördelat på tre år.

Med utgångspunkt i granskningarna lämnar revisorerna följande rekommendationer till Regionstyrelsen:

- Säkerställ att de åtgärder som regionstyrelsen beslutar om är väl underbyggda och förankrade i verksamheten. Antaganden om besparingar ska vara analyserade och dokumenterade.

Regionstyrelsens yttrande

Regionstyrelsen har följande kommentarer utifrån revisorernas iakttagelser och rekommendationer.

Säkerställ att de åtgärder som regionstyrelsen beslutar om är väl underbyggda och förankrade i verksamheten. Antaganden om besparingar ska vara analyserade och dokumenterade.

Omställningsplanen styr på åtgärder från en övergripande nivå utan detaljstyrning, vilket innebär att det bygger på ett tillitsbaserat förhållningssätt och ger utgångspunkter och riktning för effektiviseringsarbetet i syfte att ge organisationen möjlighet att söka flexibla lösningar med bästa effekt. Avsikten är att ge organisationen mandat att arbeta och att uppföljningen ger nämnd möjlighet att korrigera färdriktning.

Planens långsiktiga perspektiv över flera år ger organisationen nödvändig tid för att detaljplanera i verksamheten, genomföra åtgärder och anpassa dessa varefter lärande sker. Det innebär att verksamheterna inom hälso- och sjukvårdsnämnden årligen upprättar i sina egna planer med specificerade åtgärder för att åstadkomma en ekonomisk balans i sin planering för det kommande året. Det övergripande målet är att bedriva verksamhet inom den tilldelade ekonomiska ramen. Verksamheterna har utifrån det ett ansvar att arbeta med att se över resursanvändning, produktion och effektivitet. Förvaltningsdirektör och Områdeschefer har inför nytt verksamhetsår en genomgång med varje verksamhet som då redogör plan, åtgärder och underlag för att uppnå målen.

Styrelsen håller med revisorerna om att dokumentationen kan förbättras. En omodern digital miljö gör att excel och word dominerar dokumentation vilket gör oss sårbara och gör att dokumentation inte alltid är ändamålsenlig. En utveckling av mer moderna digitala verktyg är prioriterat i portföljstyrningen för en samlad dokumentation. Arbetet med införande av ett nytt planerings och uppföljningsverktyg för regionen har påbörjats och vilket bedöms ge förbättrad dokumentation.

REGION VÄSTERBOTTEN

Peter Olofsson (S)
Regionstyrelsens ordförande

Tommy Svensson
Tf regiondirektör

§ 73 Granskning av omställning för en hållbar ekonomi
RS 1751-2020**Sammanfattning**

Regionens revisorer har den 16 november 2020 överlämnat granskningsrapport av omställning för en hållbar ekonomi. Granskningsrapporten är ställd till Regionstyrelsen.

Av granskningen framgår att revisorerna bedömer att det finns brister i styrelsens beredning av omställningsplanen för en hållbar ekonomi. Revisorerna beskriver att dokumenterade underlag saknades avseende vilka antaganden som låg till grund för åtgärdsförslagets bedömda besparingar inom hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde. Även dokumentation som visade vilka konkreta förändringar som verksamheterna behövde genomföra för att åtgärdsförslagen skulle leda till planerade besparingar eller vilka osäkerheter som var förknippade med genomförandet, saknades. Revisorernas slutsats är att regionstyrelsen inte undersökte förutsättningarna för hälso- och sjukvårdsnämnden att spara 528 miljoner kronor fördelat på tre år.

Förslag till yttrande har upprättats. Regionstyrelsen ger i sitt yttrande förklaring till omställningsplanen och håller med revisorerna om att dokumentationen kan förbättras.

Regionstyrelsens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet den 30 mars 2021 att överlämna ärendet till regionstyrelsen utan eget förslag.

Förslag till beslut**Förslag till beslut på sammanträdet****Yrkande 1**

Nicklas Sandström (M), Åsa Ågren Wikström (M), Maria Lundqvist Brömster (L), Ewa-May Karlsson (C) och Håkan Andersson (C) yrkar bifall till eget förslag till yttrande. (se beslutsunderlag 1751:2-2020)

Yrkande 2

Petter Nilsson (SD) föreslår att: Sverigedemokraterna är av uppfattningen att vi behöver genomföra en fullständig analys av Kents plan, i syfte av att se vad som är realistiskt avseende presumtiva besparingar. Denna utredning bör vara färdigställd senast i samband med att tjänstemännens förslag till budget når

regionstyrelsens ledamöter. Det vill säga innan sista maj. Detta för att kunna sörja för en erfoderlig budget för 2022 samt plan för åren därefter.

Beslutsgång

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att regionstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslut

Yttrandet avges enligt förslag

Reservation

Nicklas Sandström (M), Åsa Ågren Wikström (M), Maria Lundqvist Brömster (L), Ewa-May Karlsson (C), Håkan Andersson (C) och Petter Nilsson (SD) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Beslutsunderlag

- §77 Granskning av omställning för en hållbar ekonomi
- Yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi
- Regionstyrelsens yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi
- Granskning av omställning för en hållbar ekonomi. Missiv
- Yrkande från alliansen - Regionstyrelsens yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi. (Rapport nr 3-2020)

Yrkande

Regionstyrelsen 13 april

Ärende: Regionstyrelsens yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi. (Rapport nr 3-2020)

Motiv

Regionens revisionsrapport har i sin granskning (Rapport nr 3-2020) konstaterat att det funnits brister i styrelsens beredning av omställningsplanen för en hållbar ekonomi. Granskningens slutsats är att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) i beredningen inte undersökte förutsättningarna för HSN att inom tre år spara 528 miljoner kronor. Granskningen visar också på stora brister i HSN styrning, uppföljning och kontroll av verksamheternas arbete med att genomföra åtgärdsförslagen i omställningsplanen. Från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna instämmer vi i huvudsak i den kritik som revisionen riktar.

Det är viktigt att betona att åtgärdsplanen arbetats fram utifrån en strukturell överkostnad för regionen som funnits under ett flertal år. Se tabell 1.

Tabell 1. Ackumulerat underskott i verksamheten samt överskott i finansnetto perioden 2011–2019 med koncernprognos 2 för år 2020.

År	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	ack 2011-2019	Prognos för 2020 enl delårsrapport 2
Verksamhetens netto	-89	-26	-28	-126	-242	-262	-360	-344	-329	-1 806	-39
Finansnetto	-312	127	-350	83	94	194	224	379	554	993	-444
Årets resultat	-186	264	-215	176	8	97	145	35	225	549	-483
Balanskravsresultat	37	87	135	111	4	71	132	68	-333	312	-96

Målsättningen med omställningsplanen, som alla partier i fullmäktige stod bakom, var att uppnå en kostnadsreducering på 565 miljoner kronor för åren 2020–2022 varav budgetreducering på 200 miljoner kronor och underskottshantering cirka 365 miljoner kronor. Planen operationaliserades till att innehålla åtgärder för att minska sjukresor, effektivisering av administration, produktion och kapacitetsstyrning, ökad digitalisering, förbättrade bemanningsmål samt minskade kostnader för hyrpersonal. I grunden förslag som vi haft under en mycket lång tid för att åtgärda de ekonomiska problem som regionen står inför. Det är viktigt att framhålla att planen arbetades fram före pandemin.

Av rapporten framgår att ”Av våra intervjuer framgår att regiondirektören genomförde avstämningen med politiker från den politiska majoriteten i regionen” är väl i sak inte särskilt överraskande men bör framhållas. Däremot ”Omställningsplanen redovisar inte vilka antaganden som ligger bakom de ekonomiska bedömningarna av åtgärderna inom hälso- och sjukvårdsnämndens ansvars-område. I granskningen har vi därför eftersökt dokumentation

som visar vilka antaganden som beräkningarna grundar sig på. Vi har dock inte kunnat hitta någon sådan dokumentation. Vid tiden för granskningen fanns inga dokumenterade antaganden och beräkningar i diariet. Att sådana underlag saknas bekräftas av de intervjuer vi gjort med tjänstemän vid hälso- och sjukvårdsförvaltningens stab.” är väsentligt mer graverande. När planen kom till vår kännedom så har vi förutsatt att erforderlig beredning har skett. Förvisso går det att framhålla att planen är en inriktning, inte minst då den ska gälla under flera år. Men om åtgärdsförslagen kan specificeras ned på exakta belopp på miljonnivå behöver det finnas tillräcklig substans för att underbygga detta. Detta förutsatte och förväntade vi oss.

Av tidigare omställningsplaner är en mycket viktig lärdom att det krävs en gedigen förankring i verksamheten. Därför blir det beklämmande att läsa i rapporten *”I våra intervjuer har vi frågat verksamhetsområdeschefer och chefer för några av de större basenheterna inom nämndens ansvarsområde på vilket sätt de bidrog till åtgärdsförslagen. Cheferna ger en samstämmig bild över att de inte lämnade underlag till förslagen.” ... ” Intervjuade personer i tjänstemannaledningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningens stab bekräftar att chefer i hälso- och sjukvårdsförvaltningen inte systematiskt deltog i arbetet med att ta fram och kvalitetssäkra åtgärdsförslagen.”*

Från alliansen sida vill vi framhålla att det finns behov av att förbättra regionens beredningsprocess samt öka delaktigheten i verksamheten kring budgetbeslut.

I arbetet med konkretisering och uppföljning av omställningsplanen är det tydligt att det saknas en koppling till verksamheternas anvisningar och omställningsplanens åtgärdsförslag. Därför är det mycket svårt att egentligen uttala sig om omställningsplanens egentliga effekter. En bedömning av effekterna av en vidtagen åtgärd bygger snarare på uppskattning av vilken förändring som har skett. Alltså när effekten på planen ska uppskattas sker det utifrån en bedömning utifrån en förändring. Huruvida den förändringen har skett på grund av en strukturell kostnadsminskning som effekt av planen eller av andra orsaker är alltså en bedömning. Det blir mycket tydligt när åtgärdsplanen verkar parallellt med coronapandemin och dess effekter för verksamheten. Det mest illustrativa exemplet är att kostnaderna för sjukresor kraftigt har minskat. Är det beroende på omställningsplanen eller för att coronapandemin orsakat att patienter inte haft samma behov av sjukresor? Vår bedömning är att den effekten handlar om coronapandemin och inte av åtgärdsplanen. Samma sak är det för minskade kostnader för resor som gör att stabernas kostnader minskat. Behovet av hyrläkare har sannolikt blivit lägre när planerad vård skjutits framåt i tid. Däremot har sannolikt andra åtgärder bidragit till minskade kostnader vilket självklart är bra. Huruvida vad som är orsak och verkan för dessa är alltså mycket svårt att bedöma. Vilket i sig faller tillbaka till den bristfälliga beredningen av omställningsplanen.

Sammanfattningsvis utifrån revisionens rapport, den utdragna pandemin och andra externa förändringar finns det skäl att göra ett politiskt omtag kring omställningsplanen. För att den i grunden behöver genomföras. Regionen har ett strukturellt underskott på 220-280 miljoner kronor. När det gäller kommande tio års investeringar så är sju av 15 miljarder ofinansierade. De förbättringar som skett av ekonomin sedan 2019 handlar inte om minskade utgifter/kostnader utan i grunden om förbättrade intäkter i form av ökade statsbidrag varav vissa är kortsiktiga. Ett omtag krävs för att säkerhetsställa en högre effektgrad av

omställningsplanen givet den låga effekt nuvarande plan gett. Vi har alla ett ansvar att sluta skjuta problem till framtida generationer.

Att Ovanstående blir Regionstyrelsens yttrande över granskning av omställning för en hållbar ekonomi. (Rapport nr 3-2020)

Allians för Västerbotten

Nicklas Sandström (M)

Regionråd i opposition

Ewa-May Karlsson (C)

Gruppledare

Maria Lundqvist Brömster (L)

Gruppledare

Hans-Inge Smetana (KD)

Gruppledare